

GÖBEKLİTEPE

Mehmet Dal / Gökdere Rotary Kulübü

Süphesiz dünyanın en özel ve yapı olarak en güzel ören yerlerinden birinden bahsedeceğiz size bu sayımızda. Göbeklitepe

Rotary dergisinin ekim sayısında detaylı irdelleyeceğimiz bu yer, Kültür bakanlığı ve Doğuş gurubunun hatrı sayılır bir bütçe ayrılmasıyla ziyarete açılmıştır. Alan; 1 Temmuz 2018 de Unesco Dünya mirası listesine girmiştir. Aynı zamanda hatırlayacaksınız, ülkemiz tarafından 2019 Yılı Göbeklitepe yılı ilan edilmişti. Bu yapıya tarihin sıfır noktası denilmekle birlikte bu bence yanlış bir tabirdir. Çünkü tarih yazı ile başlar. Yazının kullanılmaya başlanması ise Göbeklitepe'nin inşasından yaklaşık 7.500 yıl sonrasında tarihlenmektedir. Bu minvalde bölgeye tarihin sıfır noktası yerine uygarlığın sıfır noktası demek bence daha doğru olacaktır.

Evet Göbeklitepe...Göbeklitepe Şanlıurfa ilimizin Yaklaşık 22 KM Kuzeydoğusunda Örençik Köyü kırsalında yer almaktadır.

Göbeklitepenin niçin bu isimle anıldığını anlayarak başlayalım; Görece; düz ovada göbeğe benzeyen bir tepede bulunan bir dilek ağacı ve hemen onun altında yatır olduğuna inanılan bir mezarın bulunduğu ufak tepeden gelmektedir. Tepe doğal bir tepe olmayıp kireç taşından yapılmış, yığma topraktan oluşan bir tepedir.

Hepinizin gördüğünü tahmin ettiğim Efes

antik kenti bu gün; 2.500 yaşında... Mısır piramitleri ki ne kadar eski olduğunu bilirsiniz. Ama onlar Göbeklitepe yanında ancak ergenlik çağında ki gibi bir çocuk kadar gençler. Piramitler tam 4.500 yaşında. İnsan ömrüyle kıyaslayınca çok yaşlı olsalar da varoluşun yanında oldukça genç kalıyorlar. Stonhenge; yine antik ve mistik bir yapı. Keşfi Göbeklitepe den çok eski ama o piramitlerden 500 yıl kadar daha büyük Stonhenge 5.000 yaşında. Ve Göbeklitepe bulunan kadar dünyanın bilinen en eski yapısı kabul edilen Malta monolitleri. 5.600 yaşında. Bilmiyorum aranızda gidip göreniniz yada yapıları bileniniz var mıdır? Biçimsel anlamda da Göbeklitepe yi andırıyor. İnsan eliyle yapıldığı bilinen en eski yapı Malta monolitleriydi. Ta ki Göbeklitepe keşfedilene kadar...Son bilgiler ışığında Göbeklitepe en yakın rakibine yaklaşık 8.500 yıllık bir fark atarak uygarlık gelişim çitasını çok gerilere fırlatıyor Göbeklitepe son bilgiler ışığında 14.000 yaşında...

■ Yıl 1986 Göbeklitepe keşfediliyor.

Bölgenin keşfini şüphesiz arazi sahibi Mahmut Yıldız kadar kimse güzel anlatamaz. Bir gün Göbeklitepeyi ziyaret ettiğinizde kendisine ören yerinde rastlama ihtimaliniz oldukça fazla o zamana kadar dilim döndüğünce ben size anlatmaya çalışayım.

Yıl 1986 Mahmut Yıldız'ın amcaları İbrahim ve Şavut Yıldız tarlalarını sürerken eski bir stel buluyorlar. Bakın dikkat çekiyorum Yıl 86

Klaus Schmidt

ve Şanlıurfa'nın küçük bir köyünün kırsalında-
yız. Mahmut amcanın ailesi define işine girmek
yerine, bu taşın önemli olabileceğini düşünüp
traktörüne yüklüyor ve 22 km uzakta olan Şan-
lıurfa müzesine götürüyor. Dönemin müze mü-
dürü bir arkeolog yada sanat tarihçi değil,
emekli bir tarih öğretmeni. Bilinçli İbrahim am-
camız steli traktörden sırtlayıp müzeye giriyor
ve öğretmen olan müze müdürüne gösteriyor.
Müze müdürümüz bunun sadece bir taş oldu-
ğunu, hiçbir işe yaramayacağını ve alıp geri
götürmesini istiyor. İbrahim amca da; bu kadar
sırtımda getirdim, bir şey değilse siz çöpe atın
diyor, ve müzeden çıkıyor. Taşla kalan müze
müdürü ne olur ne olmaz diye taşı depoya kal-
dırıyor. Ve taş 10 yıl kadar müzenin depo-
sunda kalıyor.

1995 yılı geldiğinde Göbeklitepe'nin 35 km
kuzey doğusunda yer alan Nevalı Çöri antik
kenti kazılarında kazı ekibi buluntuları tutanak
karşılığında müzeye teslim ederken, kazı baş-
kan yardımcısı Klaus Schmidt, İbrahim amca-
nın getirip işe yaramaz denilerek kenara atılan
steli görüyor ve ne olduğunu soruyor. Müze
müdürü öğretmenlikten sonra müzeden de
emekli olmuş, kayıt altında da değil eser,
kimse ne olduğunu nerden geldiğini bilmiyor.
Klaus Schmidt Nevalı Çöriye döndükten sonra
kazıda işçi olarak çalışanlara taşla ilgili bilgisi
olan var mı diye soruyor. İşte o kazıda işçi ola-
rak çalışan ve arazinin o dönemde ki sahibi
Mahmut amca olanı biteni Kalus hocaya anla-
tıyor. Gidip araziye geziyorlar, ve survey dediği-
miz yüzey araştırması yapıyorlar. Tabi yüzey
buluntusu çok fazla. Ertesi yıl. Klaus Schmidt
hoca arazi sahibinden kazı yapmak için izin is-
tiyor. Mahmut amca avukatıyla görüşüyor. Avu-
katının verdiği cevap çok önemli bence. Diyor
ki; Mahmut izin ver kazınlar şayet bişey çık-
mazsa araziye eski haline getirip sana teslim
ederler, ama bir şeyler bulurlarsa bu hem sana

hem aillene hem köyüne hem Urfa'ya hem de
ülkeye çok yarar sağlar diyor ve Mahmut amca
kazı izni vererek bence sihri başlatıyor.

■ Herşey 10.000 yıl önce toprağın kal-
bine bir avuç buğdayın ekilmesiyle başladı.

İnsanoğlu avcı toplayıcı göçebe hayatı terk
edip, yerleşik tarım toplumuna geçti. Yiyecek
bulmak için zamandan tasarruf etmeye baş-
ladı. Buda düşünmek ve üretmek için fırsat ya-
rattı. Kısa dönemde teknik bilgi ve estetik
düşüncede görece bir sıçrama yaşandı.

Obsidiyenden çakmak taşı mızrağa cilalı
taş ustalığından uzay roketlerine, Nihayetinde
Mars taşı toplamaya giden medeniyet yolcu-
luğu tarımla birlikte başlamış oldu. Yani; insan
adı verilen canlı iki ayağı üzerinde durmaya
başladıktan uzunca bir süre sonra bile hayvani
iç güdülerini bırakmadı. Bilakis bu güdüler ha-
yatta kalmasının en önemli unsurları oldu. Bin
yıllar boyunca avcılık ve toplayıcılık yaptılar,
mağaralarda ağaç kovuk ve dallarında uyudu-
lar, küçük derme çatma kamplarda gecelediler,
ve sonunda ekim yapmayı keşfederek yerleşik
hayata geçtiler, yerleşik yaşam ise din olgu-
sunu hayatlarına getirdi. Teori bunu söyler, ta

Mahmut Yıldız

**“Yıl 1986
Mahmut Yıldız'ın
amcaları
İbrahim ve
Şavat Yıldız
tarlalarını
sürerken eski
bir stel
buluyorlar.
Mahmut
amcanın ailesi
define işine
girmek yerine,
bu taşın önemli
olabileceğini
düşünüp
traktörüne
yüklüyor ve 22
km uzakta olan
Şanlıurfa
müzesine
götürüyor.”**

“M.Ö. 7.500 yıllarına tarihlenen Çatalhöyük görsele de gördüğünüz gibi birbirine bitişik yapılardan oluşuyordu. Ve evlerin girişleri damlarındandı. Detayda da gördüğümüz gibi çatal höyük yerleşimlerine çatıya açılan bir delikten giriliyordu.”

ki Göbekli tepe bulunana kadar, Göbeklitepe ise bu teoriyi adeta iskambil kağıtlarından yapılmış bir kule gibi yerle bir etti. Çünkü Göbeklitepe inşa edildiğine insanlar henüz yerleşik yaşama geçmemişlerdi. Bölgede ki en eski yerleşim yeri, biraz önce bahsettiğimiz Nevalı Çöri dir. O da Göbeklitepeden 1.000 yıl sonra kurulmuştur. Hatta biliyoruz ki Nevalı çöri kurulduğunda, bu tapınak alanı çoktan üstü örtülecek terk edilmişti.

■ **Peki ama bir tapınak, medeniyetin biten hikayesini sil baştan yazabilir mi?**

İşte cevap orada Şanlıurfa'nın Örencik köyünde gizli.... Bir yerin ruhunu anlamak için oranın mimarisine bakmak gerekir. O nedenle bizde gizemine geçmeden önce Göbekli tepenin mimarisine bir göz atalım.

Dini kompleksin en önemli tapınağı 1995 yılında kazılarında başlanan ve C yapısı olarak bilinen yapı. Çevresinde ki diğer tapınaklarla birlikte tümü yuvarlak planlı ve tümünün ortasında sayıları birbirinden farklı olmak üzere 3 ila 6 m uzunluğunda ve bazılarının ağırlığı 25 tonu bulan T biçimli kireç taşından yapılmış steller bulunuyor. Ayrıca T biçimli yapıların bulunduğu odaların ise kapısız olduğunu biliyoruz. Şu an, gün yüzüne çıkarılmış 6 yuvarlak planlı tapınak mevcut. Kapısız yapılar, insanlığın yerleşik yaşama geçtiği Çatalhöyük'te ilk kez karşımıza çıkıyordu. Dünyada bilinen ilk yerleşim yeri olan Çatalhöyük Konya'nın 52 km güneydoğusunda yer alıyor. M.Ö. 7.500 yıllarına tarihlenen Çatalhöyük görsele de gördüğünüz gibi birbirine bitişik yapılardan oluşuyordu. Ve evlerin girişleri damlarındandı. Detayda da gördüğümüz gibi çatal höyük yerleşimlerine çatıya açılan bir delikten giriliyordu.

Fakat Göbeklitepe yapılarında, stellerin bulunduğu odaların herhangi bir giriş deliği olup olmadığı hala tartışılan bir konu. Fakat; hem jeoradarlardan hemde hava fotoğraflarından

edindiğimiz bilgiye göre toprak altında hala 16 tapınak mevcut. 5.200 M2 alana yani yaklaşık 20 futbol sahası büyüklüğüne yayılı olan bu kompleks kazılar başladıktan ancak 10 yıl sonra sit alanı ilan ediliyor.

Yapının merkezini 4 adet tapınak oluşturuyor bunların en büyüğü ve en eskisi biraz önce bahsettiğimiz C yapısı. 24 metre çapında. Ve işte bu devasa yapıyı biraz önce sözünü ettiğimiz avcı toplayıcı toplumlar inşa ettiler. Bu toplumlar zamanlarının büyük bölümünü hareket halinde yiyecek peşinde koşmakla geçirirler, tohum ekmezler, barınak dahi inşa etmezler. Peki böyle bir tapınak inşa ederler mi. Bilindiği kadarıyla hayır.... Peki göbekli tepeyi inşa edenler yerleşik yaşama geçti mi? Bildiğimiz kadarıyla hayır.

Göbeklitepe yerleşik hayata geçilmesiyle ortaya çıkan aletler olmadan inşa edildi. Hatta henüz yazının, tekerleğin, hatta çanak çömleğin bile bulunmadığı bir çağda. Peki sadece keskin taşlar kullanarak kocaman bir tapınak inşa edilebilir mi?

İnsan yaşamında taş önemli bir değerdir, bu oluşumun yaşam kültürü içinde kullanılabilmesi neolitik dönemle başlamıştır. Neolitik dönem taş işçiliğinin ruhudur. Bu dönemin en önemli taşı o dönemin çeliği olarak da kabul edilen, obsidiyendir Neolitik dönem insanı onu bir alet olarak kullanılmıştır. Obsidiyen doğru bilendiğinde neşterden 7 kat daha kesicidir ve günümüzde bile modern cerrahide kullanılmaya devam eder. Bu taşlar hünerli ellerde sabırla işlendiğinde tahmin edilenden çok daha işlevseldir. Ve Göbeklitepeyi inşa edenler bu taşları kullanmayı oldukça iyi biliyordu. Neolitik Dönem cıralı Taş Devri idi yani taşın taşla işlendiği Çağ. Usta bir el için çakmak taşıyla kireç taşında şekil vermek adeta bir çocuk oyuncağıydı. Ama devasa bir tapınak yapmak için çok fazla el ve çok fazla iş gücüne ihtiyaç vardı. Düşünün Sadece basit ama çok basit aletler kullanarak Süleymaniye Camii'ni yada Notre Dame katedralini inşa ediyorsunuz, bunun için ustalıktan çok daha fazlasına, iyi organize olmuş kalabalık bir iş gücüne ihtiyacınız var. Peki ne kadar büyük bir iş gücü ?

Şimdi biraz fizik biraz matematik....

Yaklaşık 24 ton ağırlığındaki bir bloğu bir yere götürmek istersek bunun için 240 bin Newton güç üretmemiz gerekir, ortalama güçte ki bir insan yaklaşık 600 newton güçle bir şeyi çekebilir Yani bu demek oluyor ki 400 tane işçiye ihtiyacımız var bu taşları yerinden oynatabilmeniz için. Arazinin eğimli olması ve en yakın kireçtaşı ocağının 1,5 kilometre uzak mesafede olması işi zorlaştıran etkenler fakat Mısır piramitlerinde gördüğümüz gibi kütükleri

kullanıp kaldıraç yaptılarsa işlerini kolaylaştırmış olabilirler

Bu klasik teoriye maalesef aykırı, neolitik çağda insanlar 30-40 kişilik gruplar halinde yaşıyorlardı ve gelişmiş bir iş bölümleri yoktu. Klanın tüm üyelerinin tek mesleği avcılıktı. Peki Göbeklitepe için bir ilk yaşanmış ve avcı klanlar birleşmiş olabilir mi? Bazı bilim insanları Göbeklitepe'nin klasik anlamdaki Avcı gruplar tarafından yapılabileceğini düşünüyor.

İnşaat süresi ne kadardı bilinmiyor ancak bir ihtimalle tahmin edilenden daha küçük bir grup tarafından daha uzun bir sürede inşa edilmiş olma ihtimalini yüksek buluyorlar. Veya klanların birleşerek 200-300 kişilik büyük gruplar yerine 30, 40, 50 kişiden oluşan daha küçük grupların da böyle bir yapı inşa etmiş olmalarının mümkün olduğunu düşünüyorlar. Sayıları ne olursa olsun ağırlığı 20 tondan fazla olan blokların buraya taşınması için ciddi bir fedakârlık ve özveri olduğu açık.

12.000 yıl önce Urfa'nın florası günümüzden çok daha yeşildi ve avcı toplayıcılar bunu beslenmek adına lehlerine çevirebilirlerdi, tek amaçları günlük yiyecekleri de tedarik etmek ve hayatta kalmak olan Avcı toplayıcılar haftalarca aylarca bir amaç için çalıştı her biri kendi alanında uzmanlaşmıştı ve gerekli teknik bilgiye sahipti. Dahası bu sayıda avcı-toplayıcı tarihte belki de ilk kez bir araya geldi. Göçebe Taş Devri insanları neden bir tapınak projesi için bir araya gelsinler ki? İşte Göbeklitepe'yi özel kılan da tam olarak bu... Belki de asıl burada başlıyor gizem, Gö-

beklitepe'nin nasıl inşa edildiğinde değil Neden inşa edildiğinde.... 1995'de Alman arkeolog Klaus Smith Urfa'da dünyanın en eski Tapınağı'nı gün ışığına çıkardığında beraberinde bir dizi soru da ortaya çıktı ürkütücü tasvirleri ve tuhaf betimlemeleriyle Göbeklitepe ne anlatıyordu ?

Göbeklitepe'nin sıra dışı bir Mimarisi var özellikle C yapısının. Bu odanın görkemli bir girişi var. Klaus hoca buraya içinde barındırdığı

kabartmalardan ötürü aslanlı yol ismini verdi. Bu giriş Tıpkı Yunan dromoslarında olduğu gibi. Dramos özellikle kült alanlarına ve Tümülüs mezarların kapılarına giden anıtsal giriş yollarıdır. Neolitik mimari de kapı yapılmadı. Çatalhöyük'ten bahsettiğimizde gördüğümüz gibi binalara çatıdan girildiğini biliyoruz. Oysa bu odanın belirgin bir girişi varken içinde kapısı olmayan bir iç oda var bu Neolitik mimari de karşılaşmadığımız bir özellik Peki Avcı toplayıcılar tapınaklarının merkezine Neden girilemeyen bir oda yaptılar?

Efsaneye göre Kudüs'te Süleyman tapınağında 10 emrin saklandığı ahit sandığının bulunduğu gizemli bir oda vardı. Sanctum Sanktaryum yani kutsal kutsal. Bu oda tapınağın tam merkezine yer alıyordu, kapısı yoktu ve girilemezdi. Bu sembolizm; kutsal olanın erişilmezliğine yapılan bir atıftır. O halde başka bir teoriye göre C yapısı Göbeklitepe'nin kutsal kutsalıydı. Belki burası onlar için öte aleme açılan bir kapıydı. Ama dünyevi olan için bir çıkmaz sokaktı. Belki de onlarda bunu sembolize ettiler.

C yapısının hemen yanında bulunan diğer yapılar arasında tarih farkları yüzlerce yılı bulmaktadır. Ayrıca bir sonra yapılan oda bir öncekine göre daha küçük yapılmıştır. Ancak aradan ne kadar zaman geçerse geçsin, tapınaklar hep aynı bölgeye yapıldı ve onlar yine ısrarla tapınakların merkezine tek bir şeyi koydular T biçimli dikilitaşlar.

■ Peki nedir bu T biçimli sütunlar?

Bu sütunların o dönemki toplumun kutsalını temsil ettiğini söyleyebiliriz. Fakat bunlar daha önce benzeri görülmemiş tasvirlerdi. Aynı çağa ait başka bir heykel ise tamamen farklı bir şeyden bahsediyor. Urfa Heykeli 12.000 yaşında gözleri obsidiyenden, burnu belirgin bir şekilde verilmiş ve... Eller önde birleşiyor yani Göbeklitepe'yi yapanlar isteselerdi gerçek bir insan görünümlü heykel yapabilirlerdi. Ama Yapmadılar...

“Göçebe Taş Devri insanları neden bir tapınak projesi için bir araya gelsinler ki? İşte Göbeklitepe'yi özel kılan da tam olarak bu... Belki de asıl burada başlıyor gizem, Göbeklitepe'nin nasıl inşa edildiğinde değil Neden inşa edildiğinde...”

“Göbeklitepe'nin sütunları üzerine onlarca farklı hayvan figürü işlenmişti. Yaban domuzu, örümcek, yılan gibi sürüngenler, akbaba ve bir leopar ve daha nicesi her biri son derece ustalık isteyen yontular ve çizimlerdi. Ve bu hayvanların hepsi saldırmaya hazır ve agresif biçimde gösterilmişti.”

T sütunları bilerek soyut olarak yapmış olmalıdır. İnsan elleri oyduklar ama yüz yapmadılar. Belki de bu sütunlar insanı tasvir etmiyordu. Belki de çok daha yüce varlıkların temsilleyiydi. İnsanlar kutsalları ile duygusal bağlar kurmak için onları tasvir etmeye çalıştılar ve ilk önce tanrıların da antropomorfize yani insan biçimli düşündüler. Tıpkı binlerce yıl sonra Antik Yunan ve Roma da olduğu gibi. T şekilli sütunlar benzeri görülmemiş soyut bir kutsal betimlemesiydi. Belki ilkti ama asla son değildi...

Bölgede Göbeklitepe 'den Başka Neolitik alanlarda keşfedildi Nevalı Çöri antik kentinin tapınağının merkezinde de T şekilli sütun görüyoruz. Karahan Tepe gibi yeni keşfedilen Neolitik alanlarda da bu sütunlardan bulundu. Belki de bu sütunlar Mezopotamya'da yeni bir inancın sembolüydü ve Göbeklitepe 'de, inancın dönüm noktasıydı. Belki de Göbeklitepe Neolitik bir inanç sisteminin Mekke'siydi, Kudüs'üydü. Belki de Taş Devri insanları inançlarını T sütunlar ile sembolleştirmişlerdi.

Göbeklitepe'nin En sembolik parçası T şeklinde sütunlar. Ama gizem sadece sütunlar değil aynı zamanda üzerinde ki betimlemelerde. Göbeklitepe'nin sütunları üzerine onlarca farklı hayvan figürü işlenmişti. Yaban domuzu, örümcek, yılan gibi sürüngenler, akbaba ve bir leopar ve daha nicesi her biri son derece ustalık isteyen yontular ve çizimlerdi. Ve bu hayvanların hepsi saldırmaya hazır ve agresif biçimde gösterilmişti.

Michalengelo her taşın içinde heykel olmayı bekleyen bir potansiyel olduğunu söyler. Peki ama Göbeklitepe 'de bu potansiyel neden özellikle hayvanlar için kullanıldı? Göbeklitepe'nin Koruyucularıydı. Birçok bilim insanının

birleştiği ortak noktada işte tam burası. Tıpkı katedral çatılarında gördüğünüz gorgonitler gibi.

Göbeklitepe'yi yapanlar bu hayvanlara tapıyorlar mıydı yoksa onları birer aracı ve işaret anlamı olarak mı görüyorlardı, yada bu semboller burayı inşa eden klanların simgeleri miydi ? Bilinmiyor.

Sütunlar üzerinde salt hayvan betimlemeleri yoktur. Çözölemeyen gizemli sembollerde vardır. İkonik betimlemeler geçmişimizin arşivleridir. Eğer anlayan gözlerle bakılırsa her birinin içinde bir anlam gizlediğini görebilirsiniz. Aynı şey Göbeklitepe içinde geçerli olabilir mi?

Göbekli tepede Son dönemlerin en çok konuşulan figürü. Bu figür size bir şeyler animsattı mı?

Bazı çevreler bu bezemeyi, Einstein in önce yok öyle bir şey deyip sonradan yaptığım en büyük hata diyerek, varlıklarını kabul ettiği hatta olay ufku, sicim ve izafiyet teorileri ile kanıtlandığı teorisi, yani var olduğu bilinen ancak ilk kez 2019 yılında fotoğraflanabilen karadeliklerle özdeşleştiriyorlar.

Başka bir bezemede ise yine bir benzetme mevcut solda gördüğünüz şekil Göbeklitepe den sağda ki şekil ise Avustralya yerlileri olan Aborjinler'in vücutlarına çizdikleri bir bezeme. Gerçekten aynı gibi değil mi?

Yorumlanan bir başka şekilde bu «H» biçimli sembol. Bu sembolü yorumlayanlar; en kadim semavi din olan Yahudilikle özdeşleştiriyorlar. Suriye de bulunan çok eski bir sinagogda ki çizimlerde hahamların kıyafetlerinde bu sembol olduğu belirtiliyor.

Yine başka bir mozaikte Alexander yani bizden başka kimsenin kullanmadığı adıyla İskender'in Yahudi topraklarını feth ettiğinde huzuruna kabul ettiği Yahudi din adamlarında da aynı sembolün olduğunu

görebiliyoruz.

Taş devrinden gelen bir adamı Ayasofya'ya getirebilsek mozaikler vitraylar ikonlar hat levhaları onun için nedenli anlamsız olacaksa bizler içinde şimdilik o betimlemeler de bir o kadar anlamsız kalıyor.

Bir başka stelde, bir insan vücudunu görüyoruz. Başı kopmuş bir insan vücudu, hemen yanında bir akbaba ve üst tarafında bir sürüngen akrep onun üst tarafındaki sahnede de bir akbaba kanatlarını açmış şekilde ve kanatlarının arasında insan başını göğe doğru yükseltiyor. Başsız bir beden, bir akbabanın kanatları arasında bir kafa, kimse

gerçek hikayesini bilmiyor.

O zaman bu figürlerden hareketler Göbeklitepe 'de ürkütücü ayinler yapıldığına dair herhangi bir şey söyleyebilir mi?

Aranan cevap Göbeklitepe 'de bastığınız zeminde olabilir. Terrazo taban yani su geçirmez zemin. antik tapınakların özellikle kan dökülen sunak alanlarında sıkça kullanılır. Ve bakınız ki Göbekli tepedeki tüm odalarında tabanları Terrazo malzemeden yapılmıştı.

Belki burası bir sunak alanıydı Neolitik insan burada tanrıları için adaklar ve sıvı sunuları yapıyordu. Tapınakta insita yani yerinde bulunan bir taş tekne buranın sıvı sunusu içinde kullanıldığına kanıtı. Belki de bu zemin bol kanlı ayinler için yapılmıştı. Yoksa Göbeklitepe 'de insan mı kurban ediliyordu?

Urfa sanıldığı üzere Hz. İbrahim'in doğduğu ve büyüdüğü topraklardır. Hz. İbrahim burada doğdu, büyüdü, burada Nemrut a üvey evlat oldu ve yine burada Nemrutla savaştı ve burada ateşe atıldı ve oğlu İsmail'i burada tanrıya kurban adadı. Fakat İslamiyet İbrahim'in elindeki bıçağı aldı ama Her din aynısını yapmadı. Bu toprakların uzak geçmişinde Tıpkı Aztekler'de ve Mayalar'da olduğu gibi Kanlı insan kurban ayinleri yapılmış olabilir mi? Bu soruya Evet diyebilme için efsanelerden çok daha fazlasını ihtiyacımız var.

Belki de cevap Göbekli tepeden çıkarılan kafataslarındadır. Çıkarılan bu Kafatası parçaları arkeoloji Dünyasında 2017 yılının en şaşırtıcı keşfi olarak değerlendirildi. Çünkü bu kafataslarının üzerinde bazı bezemeler ve bazı çizikler yer alıyordu. Peki kafataslarının sahiplerinin Göbeklitepe 'de tapınak alanında öldürülmüş olabileceğine dair bir şey söylenebilir mi?

■ Güzel Haber!!!

Şimdilik bilimsel veriler ışığında bunu söyleyemiyoruz. Yani Anadolu topraklarında insan kurbanı halen görünmüyor. Bu kafataslarının ölüm sonrası gövdeden ayrıldığını ve işlendiğini söyleyebiliriz. Kafatası sahipleri zaten ölmüşlerdi. Ve bu kafatasları ölümden sonra mezardan çıkartılıp işlenmiştir. Ata kültü Neolitik dönemde oldukça sık

rastlanılan bir inanıştır.

Çevredeki bazı kazalarında kafası olmayan iskeletlerde bulunmuştur. Peki öyleyse Terrazzo yani su geçirmez tabanın gerçek yapılış amacı neydi?

Mimaride temel esas suyu yapıdan uzak tutmaktır. Mühendislik ve mimarlık bunu da suyun bina ile ilk bulunduğu noktada yani çatıda yapar. Şayet su geçirmez bir çatınız yoksa bu olukları ve Terrazzo malzemeyi zeminde kullanmak en mantıklı çözümdür.

Göbeklitepe halkı için kafataslarının ritüellerden farklı bir anlamı daha olduğu düşünülüyor. Kafatası Neolitik dönem için oldukça önemliydi elbette, kafanın sembolik olarak bilginin ve hislerin Hatta ruhun merkezi olduğunu düşünülüyordu bu aynı zamanda atalarının hatırasının korumak anlamına da gelir. Ölülerin kafatasları aracılığıyla atalarıyla bağ kurmaya çalışmış olabilirler. Bu o dönem topluları için inançlarını merkezi sayılabilir. Bu yüzden ölülerini gömdükleri kısa bir süre sonra Kafatası iskeletlerinden ayırıp aldılar. Süslediler ve sergilediler.

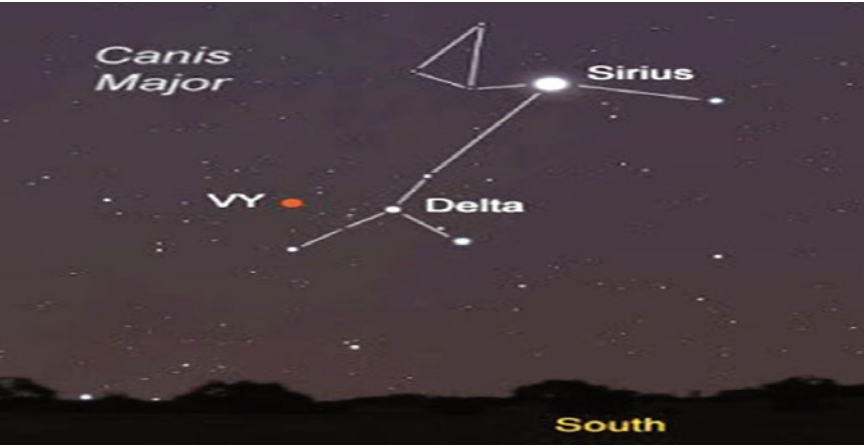
Ölümün soğuk gerçeğiyle yüzleşmek tüm inançlarda vardır. Bizde ki yansıması "her canlı ölümü tadacaktır" sözüyle olur Ama neolitik dönem insanı rüyalarında ölmüş yakınlarını ve onlarla konuşabildiğini gördüğünde ölenlerin başkaca bir dünyada yaşamaya başladığını düşünmeye başladı. Ve yaşarken bu ölümler alemiyle iletişim kurmak için ayinler büyüler ve ritüeller gerçekleştirdi. Zamanla mabetler iki dünyaya açılan kapılara dönüştü. Günümüzde bile bazı toplumlarda devam eden bu inanç biçimine ata kültü ismi veriyoruz.

Fakat bunların Göbeklitepe'yi inşa edenler için daha öte bir anlamı var mıydı? Yine bir bilinmez...

Ancak şunu söyleyebiliriz ki Göbeklitepe yi inşa edenler dini gündelik yaşamın önünde tutuyorlardı. Kili işlemeyi biliyorlardı. Ancak çanak çömlek yapmak yerine maske yaptılar. Belki de ayin kostümleri yapmak yiyeceklerini saklamaktan çok daha önemliydi.

“Başka bir bezemede ise yine bir benzetme mevcut ortada gördüğünüz şekil Göbeklitepe den sağda ki şekil ise Avustralya yerlileri olan Aborjinler'in vücutlarına çizdikleri bir bezeme. Gerçekten aynı gibi değil mi?”

“Göbeklitepe’nin mimari yapısı bilinen hiçbir Gök cismini referans almıyor. Yapılışında bir Gizem varsa gökyüzünde değil , belki de yeryüzündeydi.”

■ Peki ilkel bir ayini gerçekten anlayabilir miyiz?

Şimdi düşünün bir ateşin başındasınız tuhaf çizimlerle etrafınız sarılı ve davullar aynı ritimde çalıyor bir süre sonra gözlerinizin önünde ki ateş ve kulaklarınızda ki davul ritmi senkronize oluyor, bu aynı zamanda kalbinizin atış ritmi. Ve beyniniz hepsini birleştirip bir tip extaz haline giriyor. Artık zihninizde hayalini kurduğunuz şeyler birer birer gerçek oluyor.

• 12.000 yıl önce Avcı toplayıcılar kireç taşından Mega bir tapınak inşa ettiler Göbeklitepe’nin medeniyet tarihi açısından önemini anlamaya artık daha yakınız. Ama Göbeklitepe’nin gerçek hikayesini anlamak için kutsalın hikayesini anlaması gerektiğini de biliyoruz. Klasik teori insanoğlunun kutsallığını önce yeryüzünde aradığını söylüyor insanlar önce doğanın kutsallığına inandılar. Devasa ağaçları ilahlaştırdılar. Kendilerine zarar veren korktukları ama bir o kadarda işlerine yarayan ateşi kutsal saydılar. Sonra başlarını kaldırdılar kutsallarını Yıldızların arasında aramaya başladılar.

Bu yüzden antik tapınakların bir çoğu yıldızların konumuna göre inşa edildi. bir teori göbekli tepedeki sütunların gökyüzünün en parlak yıldızlarından biri olan Sirius Yıldızı’na göre konumlandırıldığını, her odasındaki sütunların üçer derecelik açı farkının sebebini ise; Sirius Yıldızı’nın gökyüzünde yer değiştirmesi olduğunu söyler. Gökbilimciler ve kuramsal fizikçiler bu teori için şöyle bir yorum getirirler. Karanlık bir gecede SIRRUS Yıldızı Jüpiter ve Venüs kadar parlak görünür ve aslında ufuk çizgisinden çokta yükselmez. Fakat açık bir gökyüzünde Jüpiter ve Venüs ten sonraki en parlak cisimdir.

Gümüz teknolojisi ile yıldızların konumlarını geri sarmak mümkün olabiliyor. Böylesi bir simülasyonla 12.000 yıl önce gökyüzünde neler görüldüğünü birebir canlandırdığımızda, bizi

bir sürpriz bekliyor. 12.000 yıl önce SIRRUS yıldızı gökyüzünde görünmüyor. Dünyanın o günden buyana genel yörüngesinde ki 4 derecelik bir açı değişikliği sebebiyle o dönemde, gökyüzünde, hiçbir mevsimde sirius yıldızının görünmediğini günümüz teknolojisi sayesinde biliyoruz. Göbeklitepe’nin mimari yapısı bilinen hiçbir Gök cismini referans almıyor. Yapılışında bir Gizem varsa gökyüzünde değil , belki de yeryüzündeydi. Belki de kutsal olan Göbeklitepe’nin konumuydu 1995’deki keşfinden çok önce, burada yaşayanlar bu bölgenin kutsa olduğuna inanıyor adaklar ve dilekler için buraya geliyorlardı.

■ Peki Semavi dinler bize bölge hakkında ne söylüyor?

Hem eski ahitte (Tevrat) hem de yeni ahitte (İncil) de geçen bir hikaye vardır. Garden of Eden yada Türkçe karşılığıyla Eden Bahçesi. Eden bahçesi Kuranda da Fecr suresinde İrem Bahçesi olarak geçer, Cennetten kovulan Âdem ve Havva dünyada ilk bu bahçeye düşerler, Tanrı insanoğluna yine de kıyamamış ve onları çokta cenneti aratmayan bu vahaya yollamıştır. Buranın etrafı çoraktır. FAKAT vaha Tam bir CENNET bahçesidir.

Vahanın yerini bize kutsal metinler tarif ediyor; Bu bahçe 4 nehrin ortasında ve bu nehirlerin kaynaklarına yakındır. İncil bize bu 4 nehirden ikisinin ismini veriyor; Tigris yani Dicle ve Euphrates yani Fırat...

Dünyada yaşayan her 2 kişiden birinin inançlarının kökleri bu topraklara dayanıyor. Kim bilir Göbeklitepe belki de Eden Bahçesidir.

Buraya İsmi veren Tepede bulunan ağaçın dilek ağacı olarak işlev gördüğünü, Göbeklitepe’ye en çokta çocuğu olmayan kadınların çocuk dilemek için geldiğini, adaklar adadığını arazi sahiplerinin anlatımlarından biliyoruz. İşte bu ağacın çok yakınından çıkarılan bir çizim gerçekten çok ilginç. Doğum yapan bir kadın ve çocuğu olmayan kadınların Adak için geldiği bir tepede. Yöre halkının inancının temelinde 12000 yıllık kadim bir gelenek olabilir mi? Yoksa Avcı toplayıcılar da bu tepeyi kutsal olduğu için mi seçti?

Bildiğimiz o ki; Göbeklitepe’yi inşa eden Taş Devri insanları kitaplarda anlatılan dan çok daha başkaydı. Seçilen konum, jeoloji bilmeseler de jeolojiden nasıl faydalanacaklarını bildiklerini gösteriyor. Bölge yeraltında obsidiyen ve kireçtaşı bakımından zengin ve aynı zamanda yeryüzünde de verimli topraklardı.

Onlar, evet avcı toplayıcıydılar ama onlar aynı zamanda; antik birer zanaatkar ve akıllı birer mühendisler, burada ürettikleri kültür zaman için ve tüm Mezopotamya yayıldı.

Göbeklitepenin keşfedilen ve henüz gün işi-

ğına çıkarılmamış 16 odası daha var. Ve bu odaların yapım tarihi Tapınak Ana yapısından birkaç bin yıl daha geriye gidiyor. Yani Göbeklitepe'nin ilk inşasına Buzul Çağının sonlarında başlanmış olabilir. 8000 yıldan fazla süren son buzul Çağı'nın ardından insanlığın Yeniden üretmeye düşünmeye ve inanmaya başladığı ilk nokta Göbeklitepe olabilir.

Hiçbir cami ve kilisenin Onu yapanlar tarafından bir gün yıkıldığını görmezsiniz çünkü mabetlerin son kullanma tarihi Yoktur. Ama neolitik dönemde insanlar bundan çok daha farklı düşünüyorlardı. Onlar için kutsal olan, sadece bir inanç meselesi olmaktan çok daha öteydi. Düşünce dünyaları ve yaşam tarzları tamamen kutsalın yönlendirmesi altındaydı. Bu yüzden göbekli tepe sadece bir dini merkez değildi, tüm sosyal hayatlarının merkeziydi. Yine bu yüzden yaşam tarzları değiştiğinden onu günü geldiğinde üzerini toprakla örtüp terk ettiler.

Bir binayı gömmek yapmaktan daha zor. Bunun amacı sadece kutsala bir daha kimsenin el sürmemesi için olabilir. Göbeklitepe'yi yapanlar bu zahmete katlandı tıpkı inşa ederken katlandıkları gibi Tıpkı insanoğlunun Yüzyıllardır farklı coğrafyalarda farklı şekillerde katlandığı gibi.

Tek bir amaç için...

Göbeklitepe'nin inşasının üzerinden 12.000 yıl geçti bu süre zarfında elektriği icat ettik, atomu parçaladık ve ayda yürüdük tüm bunlar anlam evrenimizi değiştirdi ama insanoğlunun kutsalla ilişkisi hep aynı kaldı.

Bir camiye veya kiliseye görkemli Bir kapıdan girersiniz. Tıpkı Göbeklitepe'nin C yapısında bulunan aslanlı yoldan geçer gibi eşikten adım attığınızda artık sıradan dünya dışarıda kalır katman katman bir yapıdan geçip mabedin tam kalbine gidersiniz. Kili-sede Onfolyon, camide Mihrap, Göbeklitepe' de C yapısıdır bu...

Bu nokta kutsal ile Dünya Arasındaki aşıl-maz sınırın başladığı yerdir. Aslında yüzyıllardır hiç kimse bu sınırın diğer tarafına

geçemedi Asırlardır biçim değiştirdi farklı şekillerde tezahür etti ama kutsalın varlığın hep gizemli kaldı...

Belki de bu yüzden hiçbir zaman tam anlamıyla Sırrı çözülemeyecek Göbeklitepe'nin.

■ Peki neolitik dönemde taşları nasıl işlediler?

Kireç kalker taşları topraktan çıktığında oldukça yumuşaktır. Bu nedenle işlemesi çok kolaydır. Lakin hava koşullarıyla kireç taşı oldukça sertleşir ve işlenemez hale gelir. Hatta bilenler bilir; bölgede, mimariyi çimento ile katletmeden önce yapılarda, sağlamlığı sebebiyle bu taş kullanılıyordu.

Göbeklitepe tarihi Sil Baştan düşünmemize sebep oldu ve medeniyetinin kökenine dair yeni bir hikaye anlattı; yerleşik hayatın temel sebebi tarım üretimine geçiş değildi, tapınakların Doğuşuydu yani insanoğlu tarlasındaki hasadı için değil, tapınaklarının

yanında kalmak için Göçebe yaşamı terk etmişti, zaman içinde tapınakların etrafında şehirler doğdu ve insan uygarlığı bu şehirlerin üzerinde yükseldi...

Tarih Nedir?

Benim yorumum; "Tarih ortalama gerçekliği kabul edilmiş ama her zaman ispata muhtaç önermeler bütünüdür."

Ve tarih her an her yeni bulguyla yeniden yazılmaya şekillenmeye devam ediyor ve edecektir.

Dünyada Tarih yapımcılar ve Tarih yazıcılar vardır. İnsanların çabası ve yaptıkları tarihin seyrini değiştirir. Göbeklitepe'yi inşa edenler hiç şüphesiz tarih yapımcılardır. Ama arazisinin kamulaştırılması pahasına o steli müzeye teslim eden Mahmut amcanın, amcaları ve depoda atıl duran steli farkedip ömrünü buraya adayan ve 20 Temmuz 2014 te hayata gözlerini yuman Klaus Şimit hoca bence gerçek kahramanlar gerçek tarih yazıcılarıdır. Ruhları şad olsun...

Yoksa Her şey bir avuç tohumun toprağa düşmesiyle başlamadı mı?

“Vahanın yerini bize kutsal metinler tarif ediyor; Bu bahçe 4 nehrin ortasında ve bu nehirlerin kaynaklarına yakındır. İncil bize bu 4 nehirden ikisinin ismini veriyor; Tigris yani Dicle ve Euphrates yani Fırat... Dünyada yaşayan her 2 kişiden birinin inançlarının kökleri bu topraklara dayanıyor. Kim bilir Göbeklitepe belki de Eden Bahçesidir.”